

İlgili Kanun / Madde
5510 SSGSSK/86

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ
Esas No. 2023/11694
Karar No. 2023/13557
Tarihi: 27.12.2023

●HİZMET TESPİTİ DAVALARINDA HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRE
●HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRENİN İŞLEDİĞİ HALLER
●BİLDİRGE ÖNCESİ VE SONRASI
HİZMETLERİN KESİNTİSİZ SÜRMESİ
HALİNDE HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRENİN
BİLDİRGE SONRASI HİZMETİN SONA
ERMESİNDEN SONRA İŞLEYECEĞİ

ÖZETİ: 506 sayılı Kanun'un 79/10 uncu maddesi hükmüne göre; Kuruma bildirilmeyen hizmetlerin sigortalı hizmet olarak değerlendirilmesine ilişkin davanın, tespiti istenen hizmetin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içinde açılması gerekir. Çalışmanın tespiti istemiyle hak arama yönünden kanun ile getirilen süre, doğrudan doğruya hakkın özünü etkileyen hak düşürücü niteliktedir ve dolması ile hakkın özü bir daha canlanmamak üzere ortadan kalkmaktadır. 506 sayılı Kanun'un kabul edilip yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla beş yıl olarak öngörülen süre, 09.07.1987 tarihinde yürürlüğe giren 3395 sayılı Kanun'un 5 inci maddesiyle on yıla çıkarılmış, daha sonra 07.06.1994 tarihinde yürürlüğe giren 3995 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesiyle yeniden beş yıl olarak belirlenmiştir. Bu yönde, anılan madde hükmünde yer alan hak düşürücü süre; yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalışmalarını Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar için geçerlidir. Bir başka anlatımla; sigortalıya ilişkin olarak işe giriş bildirgesi, dönem bordrosu gibi yönetmelikte belirtilen belgelerin Kuruma verilmesi yada çalışmalarının Kurumca tespit edilmesi halinde; Kurumca öğrenilen ve sonrasında kesintisiz biçimde devam eden

çalışmalar bakımından hak düşürücü sürenin geçtiğinden söz edilemez. Ne var ki; sigortalının Kuruma bildiriminin işe giriş tarihinden sonra yapılması, bir başka ifade ile sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasının bildirilmesi ve Kuruma bildirimin yapıldığı tarihten önceki çalışmaların, bildirelilerin verildiği tarihide kapsar biçimde kesintisiz devam etmiş olması halinde, Kuruma bildirilmeyen çalışma süresi yönünden hak düşürücü sürenin hesaplanmasında; bildirim dışı tutulan sürenin sonu değil, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonu, başlangıç alınmalıdır.

Taraflar arasında görülen hizmet tespiti davasında verilen karar hakkında yapılan temyiz incelemesi sonucunda, Kapatılan 21. Hukuk Dairesince Mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir.

Mahkemesince bozmaya uyularak yeniden yapılan yargılama sonucunda; davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Mahkeme kararı davacı mirasçıları vekili ile davalılardan Kurum vekili, N. Ö. ve T. Ö. tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçelerinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi Barış Kılıç tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

1.Davacı vekili, davacının 01.04.1987-25.07.2013 tarihleri arasında davalı E. Ö'a ait pansiyon içindeki evlerin boya, badana, temizlik işlerini yaptığını, 01.04.1987 tarihinde işe başladığı halde sigortalılık başlangıcının 1993 olarak gösterildiğini, davacının son 2 yıl öncesi yıllarda Nisan başı, Eylül sonu, son 2 yılda ise Mayıs başı-Eylül sonu tarihleri arasında çalıştığını, ancak gün sayısının eksik bildirildiğini beyanla davacının 01.04.1987-25.07.2013 tarihleri arasında çalıştığının tespitine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

2.Yargılama safhasında vefat eden davacının mirasçıları davaya dahil edilmiştir.

II. CEVAP

1.Davalı E. Ö., hak düşürücü süre itirazında bulunup davacının 1987-1993 yılları arasında çalışması olmayıp 1993-2013 arası sürede ise davacının 31.08.2010 tarihinden 2002 yılına kadar çalışmayıp 2002 yılında işe başladığını, çalıştığı süreye ilişkin sigorta primlerinin tam olarak ödendiğini, çalışmalarının kesintili olup Temmuz-Ağustos aylarında çalıştığını, Erdek Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2001/280 E sayılı dosyasında imzalı tanık beyanında 01 Temmuz - 31 Ağustos arası odacı olarak çalıştığını belirttiği, bazı yıllarda Temmuz-Ağustos aylarının tamamında dahi çalışmadığını, pansiyonun sadece Temmuz ve Ağustos aylarında çalışıp diğer aylarda kapalı olduğunu beyanla davanın reddini talep etmiştir.

2.Yargılama sırasında davalı Emine Öztoprak'ın vefat etmesiyle mirasçıları davaya dahil olunmuştur.

3.Davalı Kurum, davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

III. MAHKEME KARARI

Mahkemenin 25.06.2015 tarihli ve 2013/453-2015/270 sayılı kararıyla; davanın reddine karar verilmiştir.

IV. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1.Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2.Kapatılan 21. Hukuk Dairesi kararında; "...Somut olayda, davacının davalıya ait 90562 sicil sayılı işyerinden 01.07.1993 tarihinden itibaren çalışmalarının 20.07.2013 tarihine kadar 2001 yılı haricinde her yıl giriş çıkışlarla bildirildiği, 2001 yılında davalıya ait işyerinden davacı adına bildiriminin bulunmadığı, davalıya ait işyerinin 01.07.1991 tarihinde Kanun kapsamına alındığı, ihtilaf konusu dönem bordrolarının dosya arasına alınmadığı, dinlenen tanık beyanlarının çelişkili olduğu,davalıya ait pansiyon işletmesinin sezon boyunca faaliyette olduğu anlaşılmaya göre Mahkemece sezonun yılın hangi ayları arasında gerçekleştiğinin ve davacının çalışmasının hangi tarihte başlayıp her yıl sezon boyunca devam edip etmediğinin ortaya koyulmadan davacının 1999 yılından önceki talebinin hak düşürücü süreye uğradığı ve davacının prim gün sayısının eksik gösterildiğine ilişkin talebi bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

Yapılacak iş, davalının vergi kaydının hangi tarihte başladığını araştırmak, davalı Kurumdan ihtilaf konusu dönem bordrolarının tamamını celbetmek, ihtilaf konusu dönemde çalışması bulunan tarafsız bordro tanıkları ve Sosyal Güvenlik Kurumu, zabıta ve muhtarlık marifetiyle işyerine o tarihte komşu olan diğer işyerlerinde uyuşmazlık konusu dönemde çalıştığı tespit edilen kayıtlı komşu işyeri çalışanları; yoksa işyeri sahipleri araştırılıp tespit edilerek tanık beyanları arasındaki çelişkiyi gidermek, davalıya ait pansiyon işletmesinin sezon boyunca faaliyette olduğu anlaşılmaya göre sezonun yılın hangi ayları arasında gerçekleştiğini ve davacının çalışmasının hangi tarihte başlayıp her yıl sezon boyunca devam edip etmediğini ortaya koymak, çalışmalarının Kuruma kısmen bildirildiği hallerde, eksik bildirimlere yönelik olarak açılan davada hak düşürücü süre işlemeyeceği ve çalışmanın blok çalışma niteliğinde olması yani kesintisiz devam etmesi halinde hak düşürücü süreden bahsedilemeyeceği gibi, mevsimlik çalışmanın bulunması ve bu çalışmanın yıllar itibariyle kesintisiz sürdüğünün kabulü halinde de çalışılmayan dönemde hizmet akdi askıda olduğundan hükme esas alınan 5 yıllık hak düşürücü sürenin başlangıcı olarak, mevsimlik çalışmanın sona erdiği yılın sonu *esas alınması gerektiği dikkate alınarak toplanacak delillere göre karar vermektir...*" gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. Mahkemece Bozmaya Uyularak Verilen Karar

Mahkemenin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile "... Dava dilekçesi, cevap dilekçesi, SGK kayıtları ile tüm dosya kapsamı nazara alındığında dava hizmet tespiti talebine ilişkindir. Davacı yan dava dilekçesinde davacının davalılara ait iş yerinde her yılın nisan ayının başından eylül ayının sonuna kadar çalıştığının tespiti ile 01.04.1987 tarihinden itibaren sigortalı sayılmayı talep ve iddia etmiştir. Mahkememizce 25.06.2015 tarihinde karar verilmekle verilen kararın temyizi üzerine Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 2016/928 esas, 2017/3762 karar sayılı kararı ile bozularak mahkememize geri gönderildiği görülmüştür. Yargıtay ilamı doğrultusunda yapılan yargılama sonucunda 2001 yılından sonra davacının çalışmasının kesintisiz şekilde olduğu hak düşürücü sürenin geçmediği anlaşılmıştır. Dosya kapsamında dinlenen tüm tanıkların beyanları doğrultusunda haziran, temmuz, ağustos ve eylül ayının 15'ine kadar sezon olarak belirleyen ve davalı işyerinin açılış tarihi olan 1991 yılından itibaren hesaplama yapan usul ve denetime elverişli hüküm kurmaya müsait bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kısmen kabulüne karar vermek gerekmiş..." gerekçesiyle 1991 yılından 09.07.2013 tarihine kadar her yılın 1 Haziran-15 Eylül dönemleri arasında çalıştığı kabul edilerek eksik günlerin tamamlanması suretiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili ile davalılardan Kurum vekili, N. Ö. ve T. Ö. temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

1.Davacılar vekili; tam kabul verilmesi gerektiğini belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

2.Davalılardan N. Ö. ve T. Ö.; davacının 2002 tarihinde mahkeme huzurunda vermiş olduğu beyanının dikkate alınmadığını, eksik araştırmaya dayalı hüküm kurulduğunu belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

3.Davalı Kurum vekili; hak düşürücü sürenin geçtiğini, eksik araştırmaya dayalı hüküm kurulduğunu belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, hizmet tespiti istemine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

6100 sayılı HMK Geçici 3/2 maddesi delaletiyle uygulama imkanı bulan 26.09.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikten önceki 1086 sayılı HUMK'nun 427 ilâ 444 üncü maddeleri, 506 sayılı Kanun'un 79 ncu maddesi, 5510 sayılı Kanun'un 86 ncı maddesi.

3. Değerlendirme

1.Davanın yasal dayanağı 506 sayılı Kanun'un 79/10 ve 5510 sayılı Kanun'un 86/9 ncu maddesi olup bu tür sigortalı hizmetlerin tespitine ilişkin davaların, kamu

düzeniyle ilgili olduğu ve bu nedenle de özel bir duyarlılıkla ve özenle yürütülmesinin zorunlu ve gerekli bulunduğu açıktır. Bu çerçevede, hak kayıplarının ve gerçeğe aykırı sigortalılık süresi edinme durumlarının önlenmesi, temel insan haklarından olan sosyal güvenlik hakkının korunabilmesi için, bu tür davalarda tarafların gösterdiği kanıtlarla yetinilmeyip, gerek görüldüğünde resen araştırma yapılarak kanıt toplanabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

2.506 sayılı Kanun'un 79/10 uncu maddesi hükmüne göre; Kuruma bildirilmeyen hizmetlerin sigortalı hizmet olarak değerlendirilmesine ilişkin davanın, tespiti istenen hizmetin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içinde açılması gerekir. Çalışmanın tespiti istemiyle hak arama yönünden kanun ile getirilen süre, doğrudan doğruya hakkın özünü etkileyen hak düşürücü niteliktedir ve dolması ile hakkın özü bir daha canlanmamak üzere ortadan kalkmaktadır. 506 sayılı Kanun'un kabul edilip yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla beş yıl olarak öngörülen süre, 09.07.1987 tarihinde yürürlüğe giren 3395 sayılı Kanun'un 5 inci maddesiyle on yıla çıkarılmış, daha sonra 07.06.1994 tarihinde yürürlüğe giren 3995 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesiyle yeniden beş yıl olarak belirlenmiştir. Bu yönde, anılan madde hükmünde yer alan hak düşürücü süre; yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalışmaları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar için geçerlidir. Bir başka anlatımla; sigortalıya ilişkin olarak işe giriş bildirgesi, dönem bordrosu gibi yönetmelikte belirtilen belgelerin Kuruma verilmesi yada çalışmaların Kurumca tespit edilmesi halinde; Kurumca öğrenilen ve sonrasında kesintisiz biçimde devam eden çalışmalar bakımından hak düşürücü sürenin geçtiğinden söz edilemez. Ne var ki; sigortalının Kuruma bildirimini işe giriş tarihinden sonra yapılması, bir başka ifade ile sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasının bildirilmesi ve Kuruma bildirimin yapıldığı tarihten önceki çalışmaların, bildirgelerin verildiği tarihte kapsar biçimde kesintisiz devam etmiş olması halinde, Kuruma bildirilmeyen çalışma süresi yönünden hak düşürücü sürenin hesaplanmasında; bildirim dışı tutulan sürenin sonu değil, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonu, başlangıç alınmalıdır.

3. Belirtilen açıklamaları ışığında somut olaya dönüldüğünde, davalı tarafça dosya kapsamına sunulmuş olan başka bir şahıs tarafından açılmış hizmet tespiti davasında, davacının tanık sıfatıyla 09.04.2002 tarihli celsede vermiş olduğu beyanında, 5-6 yıldır 1 Temmuz-30 Ağustos arasında odacı olarak çalıştığını belirttiği, evrakın fotokopi olması nedeniyle bu kısım dışında okunaklı olmadığı anlaşılmakla, Mahkemece, ilgili dava dosyası ikmal edilerek davacının tanık sıfatıyla vermiş olduğu beyanı netleştirilip irdelenmek suretiyle uyuşmazlık konusu husus, hiçbir kuşku ve duraksamaya yer bırakmayacak biçimde çözümlenip; deliller hep birlikte değerlendirilip takdir edilerek varılacak sonuç uyarınca bir karar verilmelidir.

4. Diğer taraftan, davacının davalı iş yerinden ilk bildirimini 01.07.1993 tarihi olduğu, 2001 yılı hariç 25.07.2013 tarihine kadar her yıl sezonluk olarak

bildiriminin bulunduğu ve işbu davayı 11.11.2013 tarihinde açtığı belirgin olup, sezonluk çalışmada hak düşürücü sürenin kesilmeyeceği ne var ki davacının 2001 yılında çalışmasının bulunmaması durumunda blok çalışmada kesinti oluşacağından ilk bildirimin yapıldığı 01.07.1993 tarihi öncesinin hak düşürücü süreye uğradığının gözetilmesi gerekmektedir.

5.Öte yandan, 01.08.1995-31.08.1995 tarihleri arasında bildirimi bulunan davacı hakkında tekrar hüküm kurulmak suretiyle mükerrer tespite sebebiyet verilmesi yerinde görülmemiştir.

Bu maddi ve hukuki olgular göz önünde bulundurulmaksızın, yazılı şekilde karar tesisi, usul ve kanuna aykırı olup bozma nedenidir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

İlk Derece Mahkemesi kararının **BOZULMASINA**,

Temyiz harcının istek halinde ilgililere iadesine,

Dosyanın kararı veren Mahkemeye gönderilmesine,

27.12.2023 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.